

2.2.4.1. Fon Akım Tablosu

Fon kavramını en geniş anlamda tüm mali araçları olarak ele aldığımızda Fon Akım Tablosu düzenlenmektedir. Bu durumda varlıkların her bir unsuru fon olabilmektedir.

Fon Akım Tablosu, belirli bir dönem başından dönem sonuna kadar dönem içerisinde işletmenin sağladığı mali kaynakları ve bunların kullanılışı yerlerini göstermek suretiyle, söz konusu dönemdeki yatırım ve finansman faaliyetlerini özetler, mali durumda oluşan değişiklikleri açıklar.

Fon Akım Tablosunun düzenleniş amacı, bilanço ve gelir tablosunda görülmeyen Fon Akımını ortaya koyarak gerek faaliyetler sonucu oluşan gerekse finansman faaliyetleri sonucunda oluşan mali kaynakların nerelerde kullanılacağını, nerelere tahsis edildiğini açıkça belirlemektir.

Fon Akım Tablosu bilgi kullanıcıların aşağıdaki sorularının yanıtı bulmalarına yardımcı bilgileri içerir.

- İşletmenin ele alınan dönem itibariyle aktif anlamda fon yaratma gücü nedir?
- İşletmenin gelecek için fon gereksinmesi var mıdır?
- İşletme, gereksinme duyduğu fonları öz kaynaklarla mı yaratacaktır? Yoksa yabancı kaynaklarla mı sağlayacaktır?
- İşletmenin zararda olmasına rağmen varlık artışları nasıl sağlanmıştır?
- İşletmenin fon yaratma bakımından zayıf ve üstün yönleri nelerdir?
- İşletmenin izlediği finansman politikası doğru mudur?

Yukarıdaki ve vb. soruların yanıtı işletmenin geleceğine ilişkin tahminlere, hedef belirlemelerine yardımcı olabilecek önemli ip uçları verir.

İşletmeye uzun vadeli borç vermek isteyen kreditorler, Fon Akım Tablosu yardımıyla işletmenin uzun vadeli borç ödeme gücünü ve yeteneğini tahmin edebilirler.

Fon Akım Tablosunun analiz edilebilmesi ve buna bağlı geleceğe ilişkin yorumların sağlıklı yapılabilmesi, tabloda yer alan kalemlerin anlamlarının iyi bilinmesiyle mümkündür. İzleyen kısımda Fon Akım Tablosunun hazırlanması ve fon kaynakları ile fon kullanımlarının unsurlarını oluşturan kalemlerin analiz ve yorum bakımından anlam ve önemi ele alınacaktır.

A. Fon Akım Tablosunun Hazırlanması

Fon Akım Tablosu yıllık raporlarda düzenlenmesi zorunlu tablolardır. Muhasebe sistemi uygulama genel tebliğinde içeriği belirlenmiştir. Bu tebliğde yer alan biçimiyle Fon Akım Tablosu aşağıdaki gibidir:

FON AKIM TABLOSU

TABLO 7

	Önceki Dönem	Cari Dönem
A-FON KAYNAKLARI		
1) Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar		
a) Olağan Kar		
b) Amortismanlar (+)		
c) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (+)		
d) Fon Girişi Sağlamayan Gelirler (-)		
2) Olağan dışı Faaliyetlerden		
a) Olağan Dışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar		
b) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (+)		
c) Fon Girişi Sağlamayan Gelirler (-)		
3) Dönen Varlıklar Tutarındaki Azalışlar		
4) Duran Varlıklar Tutarındaki Azalışlar		
5) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artışlar (Borç ve Gider Karşılıklarını Kapsamaz)		
6) Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artışlar (Borç ve Gider Karşılıklarını Kapsamaz)		
7) Serm. Art. (Nakit Karşılığı veya Dışarıdan Getirilen Diğer Varl.)		
8) Hisse Senetleri İhraç Primleri		
B-FON KULLANIMLARI		
1) Faaliyetlerle İlgili Kullanımlar		
a) Olağan Zarar		
b) Amortismanlar (+)		
c) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (+)		
d) Fon Girişi Sağlamayan Diğer Gelirler (-)		
2) Olağan Dışı Faaliyetlerle İlgili Kullanımlar		
a) Olağan Dışı Zarar		
b) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (+)		
c) Fon Girişi Sağlamayan Gelirler (-)		
3) Ödenen Vergi ve Benzerleri (Bir Önceki Dönem Karından Ödenen)		
4) Ödenen Temettüleri		
a) Bir Önceki Dönem Karından Ödenen		
b) Yedeklerden Dağıtılan		
5) Dönen Varlıklar Tutarındaki Artışlar		
6) Duran Varlıklar Tutarındaki Artışlar (Yeniden Değerlemeyi Kapsamaz)		
7) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Azalışlar		
8) Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Azalışlar		
9) Sermayedeki Azalışlar		

Fon Akım Tablosunun hazırlanabilmesi için aşağıdaki bilgilere gereksinim vardır.

- **Dönem Başı Ayrıntılı Bilanço**
- **Dönem Sonu Ayrıntılı Bilanço**
- **Ele Alınan Dönemin Ayrıntılı Gelir Tablosu**
- **Önceki Dönemin Kar Dağıtım Tablosu**

Dönem başı ve dönem sonu bilançolarında yer alan tutarlar karşılaştırılır ve her bir kalemtedeki değişim, artış veya azalış olarak belirlenir.

Aşağıdaki kurala göre bilanço kalemindeki artış veya azalışlar fon kaynağı ve fon kullanımı olarak belirlenir.

Varlık azalışları ve kaynak artışları fon kaynağıdır.

Varlık artışları ve kaynak azalışları fon kullanımıdır.

Varlık ve kaynaklardaki her mutlak artış veya azalış her zaman işletmeye bir fon girişine veya işletmeden bir fon çıkışına neden olmayabilir. Bu bakımdan her kalemin artış veya azalışının kalemin özelliği de dikkate alınarak aktif anlamda fonun işletmeye girişi veya işletmeden çıkışına neden olup

olmadığına bakılır. Aynı uygulama gelir tablosunda yer alan bazı gelir ve giderler içinde geçerlidir. Örneğin;

Maddi duran varlıkların yeniden değerlemeden dolayı artan kısmı nedeniyle varlıklarda gerçek anlamda bir artış söz konusu değildir. Başka bir ifadeyle işletmeye yeni bir fon girişi yeni bir kapasite artışı söz konusu değildir. Bu durumda maddi duran varlıkların yeniden değerlemeden dolayı artan kısmı Fon Akım Tablosunda fon kullanımı olarak dikkate alınmaz. Benzer şekilde öz kaynaklar içinde yer alan maddi duran varlık yeniden değerlendirme değer artışı kalemi karşılığında işletmeye yeni bir kaynak girişi olmadığından Fon Akım Tablosunun düzenlenmesinde dikkate alınmaz.

Gelir tablosunda bazı giderler fon çıkışı yaratmadıkları halde dönem karını azaltırlar. Amortisman giderleri bu tür giderlerdendir. İşletme dönemi içinde amortisman gideri olarak aktiflerinden herhangi bir ödeme yapmamıştır. Ancak dönem karından gider olarak düşülmüştür. Amortisman giderleri fon çıkışına neden olmadığından dönem karına eklenir, zarar varsa zarardan düşülür.

Ancak işletme dışına çıkılan özet bilançolar ve özet gelir tablosundan yararlanarak yukarıdaki yöntemle Fon Akım Tablosunun düzenlenmesi mümkün değildir. Değişmelerden hangilerinin gerçek anlamda fon girişine veya çıkışına neden olduğunu belirlemek için ayrıntılı bilgilerle gereksinim vardır. Eğer bu bilgiler elde edilemeyecekse az yukarıda belirttiğimiz kuralın uygulanmasıyla da Fon Akım Tablosu düzenlenebilir.

B. Fon Kaynakları Ve Fon Kullanımı Kalemlerinin Analiz Bakımından Anlam Ve Önemi

Fon Kaynakları

Fonların bütün finansal araçları kapsaması durumunda fon kaynakları, her türlü varlık azalışları ile yabancı kaynaklarda ve sermayedeki artışlardan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde yer alan Fon Akım Tablosunda fon kaynakları aşağıdaki gibidir:

Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar

Burada işletmenin olağan faaliyetlerinden sağlanan net kaynak tutarı gösterilir. Faaliyetlerden sağlanan kaynakların hesaplanmasında, gelir tablosundaki olağan kar bir fon kaynağı kabul edilir. Bu tutara olağan karın oluşumuna etki eden ancak gerçek anlamda fon hareketi sağlamayan, amortisman giderleri, karşılıklar, reeskont faiz gideri, gelecek aylara ait giderlerin döneme ilişkin payları, fon çıkışı gerektirmeyen giderler olarak eklenir. Olağan bazı olumlu etkilenmelerle birlikte fon girişi sağlamayan; konusu kalmayan karşılıklar gelecek aylara ait gelirlerin bu döneme ilişkin payları reeskont faiz gelirleri gibi unsurlar fon girişi sağlamayan gelirler olarak düşülür.

Olağan faaliyetlerden sağlanan kaynaklar geri ödenmesi söz konusu olmayan ve maliyetleri diğer kaynaklara göre düşük ve sürekli olarak işletmenin kendi yarattığı kaynaktır. Fon kaynakları içerisinde en makbul olanıdır. Diğer fon kaynaklarına göre yüksek tutarda çıkması olumlu yorumlanır.

Olağan Dışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar

Bu başlıkta işletmenin süreklilik arz etmeyen olağan dışı işlemlerinden sağlanan net fon tutarı yer alır. Fon hareketleri yukarıda belirlenen esaslara göre ilave edilir veya düşülür.

Bu tür fon kaynakları süreklilik göstermediğinden gelecekte fon kaynağı beklentisine girilmesini gerektirmez. Yorumlarda bu hususa dikkat çekmek gerekir.

Dönen Varlık Tutarındaki Azalışlar

Dönen varlık unsurlarının karşılaştırılmalı bilançodaki azalma gösteren kalemlerinin tutarını kapsar.

Dönen varlıkların fon kaynağı oluşturması pek sık rastlanmamakla birlikte, menkul kıymetlerdeki azalma normal karşılanır. Alacaklardaki azalma, fonların tahsil edilmesi bakımından olumlu yorumlanır.

Duran Varlıklar Tutarındaki Azalışlar

Karşılaştırmalı bilançoda duran varlık unsurlarındaki azalmalar fon kaynağı olarak burada yer alır. Duran varlıklardan uzun vadeli alacakların azalması olumlu karşılanır. Maddi duran varlıkların elden çıkarılması normal karşılanır. Maddi duran varlıkların satılması olumlu yorumlanmaz.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artışlar

Borç ve gider karşılıkları dışındaki kısa vadeli yabancı kaynak unsurlarındaki artışlar fon kaynağıdır. İşletmenin belirli bir miktarda kısa süreli borç olarak kaynak sağlaması normal karşılanabilir. Ancak bu kaynağını, ucuz ve ödenebilir borçlardan oluşması istenir.

Borç ve gider karşılıkları faaliyet sonucu yaratılan kaynaklara eklendiğinden burada ikinci kez gösterilmez.

Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artış

Uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan borç ve gider karşılıkları kalemi dışındaki kalemlerdeki artışlar fon kaynağıdır.

Uzun vadeli yabancı kaynaklardan faiz yükü ağır olmayan başka bir ifade ile maliyeti nispeten düşük olan borçlar belirli bir tutara kadar normal karşılanır. Bu tutarın üst sınırı yabancı kaynakların öz kaynaklar geçmemesidir.

Sermaye Arttırımı Yoluyla Sağlanan Kaynaklar

Sermaye arttırımı yoluyla sağlanan kaynaklar iki başlıkta ele alınmaktadır. Bunlar;

1. Sermaye Arttırımı: İşletme esas sermayesini arttırmak suretiyle fon kaynağı sağlayacaktır. Ancak sermayenin karşılığı aktif bir değer olarak işletmeye getirilmelidir. Hisse senedi ihracı suretiyle nominal değer üzerinden kayıtlara alınan artış bu kısımda gösterilir.

2. Hisse Senetleri İhraç Primleri: Piyasa yeni hisse senedi ihracı yoluyla sermaye artışı sağlanması durumunda hisse senetleri piyasa değeriyle satışa sunulmaktadır. Bu durumda nominal değer ile piyasa fiyatı arasında fark bulunmamaktadır ve bu farkın olumlu kısmı bilançoda bu kalemden yer alır. Hisse senetleri ihraç primleri işletmeye yeni bir kaynak girişi sağlamıştır.

Sermaye arttırımı yoluyla fon kaynağı sağlanması her zaman olumlu yorumlanacak bir durum değildir. Çünkü yeni hisse senedi çıkarmak işletmenin hisse sayısına arttırmaktadır. Artan hisse sayısı gelecekte hisse başına kazancı olumsuz yönde etkiler. Bu durum yatırımcılar açısından istenmeyen bir durumdur.

Ayrıca sermayenin en pahalı bir kaynak olduğu unutulmamalıdır.

Fon Kullanımları

İşletmeden aktif anlamında fon çıkışına neden olan işlemler fon kullanımlarını ifade etmektedir. Fon kullanımları genel olarak aktiftteki artışlar pasiftteki azalışlardır.

Ancak fon kullanımı sayılan artış ve azalışların fon çıkışına neden olup olmadıklarının dikkate alınması gerekmektedir. Başka bir ifade ile her aktif artışı ve pasif azalışı fon kullanımı değildir. Fon Akım Tablosunda yer alan fon kullanımı kalemleri şunlardır:

- Olağan Faaliyetlerle İlgili Fon, Kullanımı
- Olağan Dışı Faaliyetlerle İlgili Kullanımlar
- Ödenen Vergi ve Benzerleri
- Ödenen Temettüleri
- Varlıklardaki Artışlar
- Kaynaklardaki Artışlar

Bu kısımda fon kullanımı sayılan değişimler analiz bakımından ele alınacaktır.

Olağan Faaliyetlerle İlgili Fon Kullanımı

İşletmenin dönem faaliyetlerini zararlar kapatması durumunda, dönem zararı bir kaynak kullanımıdır. Ancak burada da bir düzeltme yapılması gerekmektedir. Şöyle ki; fon çıkışı gerektirmeyen bazı giderler dönem karından düşülmekte hatta zarar çıkmasına neden olmaktadır. Bu durumda fon çıkışı gerektirmeyen giderlerin dönem zararından düşülmesi fon girişine sebep olmayan gelirler nedeniyle zarar olduğundan daha düşük çıkmaktadır. Bu tür gelirlerin de zarara eklenmesi gerekir. Düzeltme işleminden sonra düzeltilmiş kar çıkabilir. Bu kar fon kaynakları kısmında faaliyetlerden sağlanan kaynaklar kısmında gösterilir.

İşletmenin zarar etmesi suretiyle fon kullanımı istenmeyen bir durumdur. Özellikle bu zararın süreklilik arz eden Brüt Satış Zararı olması işletmenin aleyhine yorumlanır ve gelecekte d zarar beklentisi yaratır.

Olağan Dışı Faaliyetlerle İlgili Kullanımlar

Olağan dışı gelir ve karlar ile olağan dışı gider ve zararlar arasındaki olumsuz fark Olağan Dışı Faaliyetlerle İlgili Fon Kullanımını ifade etmektedir. Bu kısımda da gelir ve giderlerin fon çıkışı ve girişine sebep olup olmadıkları dikkate alınır ve düzeltme işlemi yapılır.

Olağan dışı zarar nedeniyle fon kullanımı istenmeyen bir durumdur. Süreklilik arz etmez. Esas faaliyet karını azaltacak büyüklükte bir zarar işletmenin aleyhine yorumlanır.

Ödenen Vergiler ve Benzerleri

Yürürlükteki vergi yasaları gereği bir dönemin karından hesaplanan vergiler ve fonlar izleyen dönem içerisinde ödenmektedir. Vergi ödemeleri aktif anlamında fon çıkışı gerektirdiğinden fon kullanımları kısmında yer almaktadır.

Vergi ödemeleri kar olduğundan, karın büyüklüğüne göre doğduğundan normal karşılanmaz.

Bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubunda ödenecek vergiler kalemindeki azalışın tekrar kullanım gösterilmemesi bakımından dikkate alınmaması, gerekir.

Ödenen Temettüleri

Vergiler de olduğu gibi temettüleri de bir sonraki dönem ödeneceğinden aktif anlamında fon çıkışına neden olurlar ve fon kullanımları kısmında yer alır. Temettülerin ödenmesi yoluyla fon kullanımı normal karşılanır.

Ödenen vergiler ve temettüleri ilişkin bilgiler geçmiş dönemin kar dağıtım tablosundan temin edilir.

Varlıklardaki Artışlar

Fon Akım Tablosunda varlık artışları dönem varlıklardaki artışlar ve duran varlıklardaki artışlar olmak üzere iki kalemden gösterilirler.

1-Dönen Varlıklardaki Artışlar

İşletmenin dönem varlık kalemlerindeki brüt artışların tutarları bu kısımda yer alır. Hazır değerler, menkul kıymetler alacaklar, stoklar gibi kalemlerdeki artışlar işletmenin mali olanaklarında azalışa neden olduğundan fon kullanımı sayılır.

Dönen varlıklardaki artış fon kullanımı olarak olumlu karşılanır. İşletmenin yakın gelecekte fon yaratması bakımından olumlu yorumlanır. Ancak tek bir kaleme fon kullanılması durumu ayrıca incelenmektedir.

2-Duran Varlıklardaki Artışlar

Duran varlıkları oluşturan unsurların edinilmesi fon kullanımını gerektirir. Bu kısımda özellikle maddi duran varlıklara dikkat edilmelidir. İlgili hesap döneminde ayrılan amortismanlar kaynaklar arasında gösterildiğinden maddi duran varlıkların brüt değerindeki artışlar fon kullanımı sayılmaktadır. Öte yandan yeniden değerlemeden dolayı maddi duran varlıklardaki artışlar fon kullanımı sayılmaz ve düzeltme yapmak gerekir.

İmalat işletmelerinde duran varlıkların özellikle maddi duran varlık unsurlarının artış göstermesi işletmenin yatırım yaptığı anlamına gelir ve uzun vadede fon yaratma gücünü olumlu yönde etkiler. Bir başka ifade ile maddi duran varlıklara yatırım yapılması yeni kapasite yaratma anlamı taşımaktadır. Yeni kapasitenin kullanılmasının sonucu işletmenin hasılatını artırır. Bu da faaliyet sonucu yaratılan kaynakları besleyen bir durumdur.

Öte yandan üretim faktörlerindeki değişim maddi olmayan duran varlıkların önemini arttırmıştır. Bilgi ve teknolojinin önemli bir üretim faktörü olması entelektüel varlık kavramını gündeme getirmiştir. Ayrıca bilançoda görülmemesine rağmen bağımlı müşteri adedi firma değerini yükselten maddi olmayan bir varlıktır. Marka lisans anlaşması, patent gibi maddi olmayan varlıklar önemli bir hasılat yaratma amacı durumundadır. Dolayısıyla maddi olmayan duran varlıklara da yatırım yapılması işletmenin gelecekteki fon yaratma gücünü olumlu yönde etkileyecektir.

Kaynaklardaki Azalış

Borçların ödenmesi, sermaye azaltılması suretiyle hisse senetlerinin geri alınması işletmenin maddi olanaklarını azaltacağından fon kullanımları arasında gösterilir.

Fon Akım Tablosunda kaynaklardaki azalış üç kalemde gösterilmektedir.

1-Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklarda Azalış

Kısa vadeli borçlardan ödenenler bu kısımda yer alırlar. İşletmenin vadesi gelen borçlarını ödeyebilmesi olumlu bir durumdur. Bu durum gelecekte kısa vadeli fon gereksinmelerinin tekrar borçlanmak suretiyle sağlanması bakımından olumlu yorumlanır.

2-Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklarda Azalış

Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların azalış nedeni genellikle vadeleri 1 yılın altına inenlerin kısa vadeli yabancı kaynaklar grubuna aktarılması, başka bir ifade ile dönem ayarlamasıdır.

Bu durumda Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki azalma fon hareketi olmasına karşılık bir ödeme ifade etmediğinden kullanım sayılmaz. Ancak buna karşılık kısa vadeli yabancı kaynakların vade ayarlamasından dolayı artması yeni bir fon girişi sağlamadığından fon kaynağı olarak dikkate alınmaması gerekir.

Ayrıntılı bir bilgi olmasına rağmen ayrıntılı bilançoda, kısa vadeli yabancı kaynaklar içerisinde yer alan Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksit ve Faizleri, ile Tahvil Anapara Taksit ve Faizleri kalemleri fon girişi sağlamayan kaynaklardır. Bu iki kalem vade ayarlamasından doğar. Bu iki kalemin tutarı

kadar Uzun Vadeli Banka Kredileri ve Çıkarılmış Tahviller kalemlerinde azalış söz konusudur. Bu azalış bir fon kullanımı değildir.

3-Sermayede Azalış

Çeşitli nedenlerle sermaye azaltılmasına gidilebilir. Türkiye'deki uygulamada pek olanaklı görülmeyen bu durum teorik olarak doğrudur. Sermayenin azaltılması işletme sahipleri veya ortaklarının işletmeye koydukları sermayenin bir kısmını geri çekmesi yoluyla gerçekleştiriliyorsa bu işlem fon çıkışına neden olacağından fon kullanımı olarak dikkate alınır.

Sermayenin azaltılması, azaltılma nedenine bağlı olarak yorumlanır.

İzleyen bölümde Fon Akım Tablosunun analizi ve yorumu ele alınacaktır.

2.2.4.2. Net Çalışma Sermayesi Değişim Tablosu Ve Net Çalışma Sermayesi Fon Kaynak Kullanım Tablosu

Fon Kavramının net çalışma sermayesi anlamında kullanılması durumunda, net çalışma sermayesinde dönem başından dönem sonuna oluşan değişimler ile bu değişimlere neden olan fon kaynak ve kullanımlarının analiz ve yorumunun yapılabilmesi için söz konusu iki tablo hazırlanır.

Dönen varlıkların tamamı brüt çalışma sermayesini oluşturmaktadır. Bu tutar bir yandan günlük faaliyetlerin sürdürülmesi için kullanılırken, öte yandan vadesi gelen kısa süreli borçların ödenmesinde kullanılır. Dönen varlıkların miktarını bu iki kullanım büyüklüğü belirler.

Net çalışma sermayesi, dönen varlıkların kısa vadeli borçları aşan kısmı olarak ifade edilebilir. Başka bir deyişle, kısa vadeli borçlar karşılandıktan sonra işletmenin günlük faaliyetleri için gerekli olan fonlar net çalışma sermayesi olarak ifade edilebilir.

Net çalışma sermayesi ve değişimleri gerek işletme yöneticileri, gerekse işletmeye kredi verenler bakımından önem taşır. Net çalışma sermayesinin noksan olması veya ekonomik bir şekilde kullanılamaması işletmelerin başarısız olmalarının önemli nedenlerinden biridir.

Bir işletmede net çalışma sermayesinin yeterli ve günlük faaliyetlerin sürdürülmesine olanak sağlayacak çeşitlilikte olması istenir. Net çalışma sermayesinin yeterli ve istenilen çeşitlilikte olması işletmenin faaliyetlerindeki karlılığa önemli katkılar sağlar. Net çalışma sermayesi olan işletme uygun koşullarda satış olanağı kazanır. İşletme uygun koşullarda kredi sağlar. Mevcut borçlarını ödemedede zorlanmaz. İşletmenin duran varlıkları tam kapasite çalışır.

Net çalışma sermayesindeki değişim ve bu değişimin fon akışları iki ayrı tabloda gösterilir. Birinci tablo Net Çalışma Sermayesi Değişim Tablosu ikinci tablo Net Çalışma Sermayesi Fon Kaynak-Kullanım Tablosudur.

A. Net Çalışma Sermayesi Değişim Tablosu

Net Çalışma Sermayesi Değişim Tablosu, net çalışma sermayesinde dönem başından dönem sonuna meydana gelen artış veya azalışı gösterir. Tablo dönen varlıklarla kısa vadeli yabancı kaynaklar dikkate alınarak hazırlanır. Çünkü net çalışma sermayesini az yukarıda dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynakları aşan kısmı olarak tanımlamıştık. Karşılaştırmalı bilançolardan yararlanılarak dönen varlıklardaki ve kısa vadeli yabancı kaynaklardaki değişimler tespit edilir. Bu değişimlerden dönen varlıklardaki artış ve kısa vadeli yabancı kaynaklardaki azalış net çalışma sermayesini arttırırken dönen varlıklardaki azalış ve kısa vadeli yabancı kaynaklardaki artış net çalışma sermayesini azaltır.

Bu şekilde bir tablo düzenlenmesi net çalışma sermayesindeki değişimin nedenlerini açıkça görmemize ve bu nedenlere bağlı olarak sonucun yorumlanmasına imkan verir. Dönen varlıklardan

hazır değerlerin, menkul kıymetlerin artması kısa vadeli yabancı kaynaklardan mali borçların azalması suretiyle net çalışma sermayesinin artış göstermesi olumlu karşılanır. Net çalışma sermayesinin azalması normal karşılanabilirken dönem başında net çalışma sermayesinden dönem sonunda net çalışma sermayesi noksanına düşülmesi olumlu bir durum olarak yorumlanmaz. Net Çalışma Sermayesi Değişim Tablosu uygulama kısmında düzenlenmiştir.

B. Net Çalışma Sermayesi Fon Kaynak-Kullanım Tablosu

Bu tablo Net Çalışma Sermayesi anlamında yaratılan fonların nerelere kullanıldığı ve kaynaklarla kullanımlar arasındaki olumlu fark olarak Net Çalışma Sermayesinin fon kaynaklarının nerelerden sağlandığını gösterir. Aynı zamanda olumsuz fark olarak Net Çalışma Sermayesindeki azalmanın veya noksanın hangi kullanımlardan oluştuğunu da gösterir.

Bu tablo bilgi kullanıcılarına aşağıdaki konularda önemli bilgiler sağlar:

- Dönem içerisinde Net Çalışma Sermayesi anlamında yaratılan fonlar (fon kaynakları), ve fon kullanımları,
- İşletmenin fon kaynaklarının ve kullanımlarının uygun olup olmadığı,
- Gelecekte fon yaratıp yaratmayacağı,
- Net Çalışma Sermayesi anlamında fon açıklarının nerelerden sağlanabileceği,
- İşletmenin faaliyetleri için gerekli fonları sağlayıp sağlayamayacağı.

Net Çalışma Sermayesi Fon Kaynak-Kullanım Tablosunun düzenlenebilmesi için Net Çalışma Sermayesi olabilecek kaynakların ve Net Çalışma Sermayesinin fon kaynakları, dönen varlıkları arttıran, kısa vadeli yabancı kaynakları azaltan fakat bu iki kalem dışındaki fon hareketleridir. Başka bir ifade ile dönen varlıklar kısa vadeli borçların ödenmesinde kullanılır veya kısa vadeli borçlar dönen varlıkların finansmanında kullanılıyorsa Net Çalışma Sermayesinde artış ya da azalış anlamında herhangi bir değişim oluşmaz.

Örneğin başlangıçta;

Dönen Varlıklar	1000.-TL.
Kısa Vadeli Yab.Kay.	500.-TL.
Net Çalışma Sermayesi	500.-TL.

İşletme 500.-TL. mali kısa vadeli satıcı kredisiyle aldığı varsayarsak bu işlem Net Çalışma Sermayesini değiştirmez, Şöyle ki;

Dönen Varlıklar	1.500.-TL.
KVYK	1.000.-TL.
Net Çalışma Sermayesi	500.-TL.

Net Çalışma Sermayesini etkileyen işlemler şunlardır:

- Uzun vadeli borçların dönen varlıkların finansmanında kullanılması
- Uzun vadeli borçlarla kısa vadeli borçların ödenmesi
- Sermayedeki artışlarla dönen varlıkların finanse edilmesi veya kısa vadeli borçların ödenmesi
- Duran varlıkların azalması suretiyle dönen varlıkların artması veya kısa vadeli yabancı kaynakların ödenmesi
- Faaliyet sonucu yaratılan kaynakların dönen varlıkların finansmanında kullanılması veya kısa vadeli yabancı kaynakların ödenmesinde kullanılması

Azalış Yönünde Etkileyen İşlemler :

- Dönen varlıkların; uzun vadeli yabancı kaynakların ödenmesinde, duran varlıkların finansmanında kullanılması
- Kısa vadeli yabancı kaynakların; duran varlıkların finansmanında kullanılması, uzun vadeli borçlanmasında kullanılması
- Sermayenin azaltılması ve bunu için dönen varlıkların kullanılması veya kısa vadeli borç alınması
- Bir önceki dönem karından ödenen vergi ve temettüleri
- Faaliyetlerin zararlı sonuçlanması

Bu işlemlere göre Net Çalışma Sermayesi Fon Kaynakları şunlardır:

- **Faaliyet sonucu yaratılan kaynaklar (olağan ve olağandışı faaliyetler ayrı gösterilirler).**
- **Duran Varlıklardaki Azalış**
- **Uzun Vadeli Borçlarda Artış**
- **Sermaye Arttırımı yoluyla sağlanan kaynaklar (yeni hisse senedi satmak)**

Fon Kullanımları ise Şunlardır:

- **İşletme faaliyetlerinin zararlar sonuçlanması (olağan ve olağan dışı zararlar aynı gösterilebilir)**
- **Duran varlık edinimleri (yeniden değerlemeyi kapsamaz)**
- **Uzun vadeli borç ödemeleri (vade ayarları nedeniyle oluşan azalmalar dikkate alınmaz)**
- **Sermayenin azaltılması**
- **Vergi ve Temettü ödemeleri**

Fon kaynak ve kullanımlarının hesaplanmasında fon hareketlerinin fon girişi veya çıkışı yaratıp yaratmadığı dikkate alınmalıdır. Bu maddi uygulamalar fon akım tablosundaki açıklamalar doğrultusundadır.

Tablonun düzenlenmesi uygulama kısmında yer almaktadır.

2.2.4.3. Nakit Akım Tablosu

Nakit Akım Tablosu, bir faaliyet dönemi içerisinde işletmede ortaya çıkan nakit akışlarını kaynakları ve kullanım yerleri itibarıyla gösteren tablodur. Dönem başı nakit mevcudu ile dönem sonu nakit mevcudu arasındaki fark nakit artışı veya azalışını gösterir. Nakit Akım Tablosu fon kavramını sadece işletmenin hazır değerlerini kabul ederek hazırlanır. Tablo dönem içi nakit girişlerini dönem içi nakit çıkışlarını fon akışı olarak düzenlemekte ve aradaki farkın kaynağı veya azalış durumunda kullanım yerini göstermektedir. Bu değişim, işletmenin gelecekte nakit fon yaratma gücünü, gelecekteki para gereksinmesinin tespit edilmesi veya gelecekteki fazla paranın değerlendirilmesi boyutlarında önemli bilgileri içerir.

Nakit kavramı, işletmenin kasasında bulunan TL ve yabancı paraları, bankadaki mevduatı ve istenildiği anda değer kaybına uğramadan nakde dönüşen kıymetleri kapsar. Bu kapsama işletmenin vade farkı bulunmayan alınan çeklere de girmektedir.

A. Nakit Akım Tablosunun Düzenlenmesi

Nakit Akım Tablosunun düzenlenmesinde fon kavramı nakit ve benzeri değerler anlamına gelecek şekilde ele alınır.

Nakit Akım Tablosu dönem içi nakit girişleri ve dönem içi nakit çıkışlarını dönem başından dönem sonuna nakit artış ve azalışını gösterecek şekilde düzenlenir. Tablonun düzenlenmesi için dönem başı ve dönem sonu bilançolarından, dönemin gelir tablosundan, kar dağıtım tablosundan ve eklerinden yararlanılır. Ancak işlekle dışına raporlanan özet bilanço ve özet gelir tablosundaki bilgilerden Nakit Akım Tablosunun hazırlanışı güçtür. Bu nedenle yıllık raporlarda Nakit Akım Tablosu düzenlenerek bilgi kullanıcılarına sunulur. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde düzenlenen ve düzenleme kapsamına giren işletmeler tarafından ek mali tablo olarak hazırlanan Nakit Akım Tablosu izleyen sayfada sunulmuştur.

NAKİT AKIM TABLOSU

TABLO 8

	Ö.Dönem	C.D.
A-DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU		
B-DÖNEM İÇİ NAKİT GİRİŞLERİ		
1) Satışlardan Elde Edilin Nakit		
a) Net Satışlar		
b) Ticari Alacaklardaki Azalışlar		
c) Ticari Alacaklardaki Artışlar		
2) Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlardan Sağlanan		
3) Olağan Dışı Gelir ve Karlardan Sağlanan Nakit		
4) Kısa Vd. Yab. Kayn.Art.Sağ.Nakit (Alımlarla İlgili Olmayan)		
a) Menkul Kıymet İhtiyaçlarından		
b) Alınan Krediler		
c) Diğer Artışlar		
5) Uzun Vd. Yab.Kay.Artışlardan Sağlanan Nakit (Alımlarla ilgili olmayan)		
a) Menkul Kıymet İhtiyaçlarından		
b) Alınan Krediler		
c) Diğer Artışlar		
6) Sermaye Artışından Sağlanan Nakit		
7) Hisse Senedi İhraç Primlerinden Sağlanan Nakit		
8) Diğer Nakit Girişleri		
C-DÖNEM İÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI		
1) Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışları		
a) Satışların Maliyeti		
b) Stoklardaki Artışlar		
c) Ticari Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Azalışlar		
d) Ticari Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Artışlar		
e) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen		
f) Stoklardaki Azalışlar		
2) Faaliyet Giderlerine İlişkin Nakit Çıkışları		
a) Araştırma ve Geliştirme Giderleri		
b) Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri		
c) Genel Yönetim Giderleri		
d) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (-)		
3) Diğ.Faaliyetl.Olağan Gider ve Zararlara İlişkin Nakit Çıkışları		
a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Gider ve Zararlar		
b) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Gid.Zar. (-)		
4) Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışları		
5) Olağan Dışı Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışları		
a) Olağan Dışı Gider ve Zararlar		
b) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Gider Zarar. (-)		
6) Duran Varlık Yatırımlarına İlişkin Nakit Çıkışları		
7) Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)		
a) Menkul Kıymet Anapara Ödemeleri		
b) Alınan Krediler Anapara Ödemeleri		
c) Diğer Ödemeler		
8) Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)		
a) Menkul Kıymet Anapara Ödemeleri		
b) Alınan Krediler Anapara		
c) Diğer Ödemeler		
9) Ödenen Vergi ve Benzerleri		
10) Ödenen Temettüleri		
11) Diğer Nakit Çıkışları		
D-DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU (A+B-C)		
E-NAKİT ARTIŞ ve AZALIŞI (B-C)		

Nakit Akım Tablosunun hazırlanmasına yönelik bir örnek ise izleyen kısımda yer almaktadır.

Nakit Akım Tablosunun İçeriğinin Anlamı ve Azalış Bakımından Önemi

Nakit Akım Tablosunda beş ana başlık yer almaktadır. Bu başlıkların anlamı ve analiz bakımından öneminin kavranması Nakit Akım Tablosunun doğru yorumlanması için gereklidir.

1- Dönem Başı Nakit Mevcudu

Dönem başı nakit mevcudu dönem başı bilançosunda, hazır değerler kaleminin toplam tutarıdır.

A. Dönem İçi Nakit Girişleri

Dönem İçi Nakit Girişleri o dönemin nakit anlamında fon kaynaklarını oluşturmaktadır. Nakit Girişleri sekiz ana başlıkta ele alınmaktadır. İlk üç başlık işletmenin ana faaliyetlerinden, yan faaliyetlerinden ve süreklilik arz etmeyen faaliyetlerinden sağlanan nakitleri ifade etmektedir. İşletme için en önemli ve süreklilik arz eden nakit kaynağı satışlardan elde edilen nakittir. 4, 5, 6. ve 7.

başlıklar işletmenin finansman faaliyetlerinden sağladığı nakit girişlerini göstermektedir. İşletmenin borçlanarak sağladığı nakitlerin işletmeye maliyeti yükseltir ve geri ödenmesi söz konusudur. Sermaye aktarımı her zaman uygun bir nakit kaynağı olmayabilir. Ancak firma değerinin yüksek olduğu dönemlerde hisse senedi ihraç ederek kaynak sağlamak ve bu hisseleri nominal değerlerinin üzerinde satarak prim sağlanarak olumlu bir sonuç olarak dikkate alınmalıdır.

B. Dönem İçi Nakit Çıkışları

Dönem İçi Nakit Çıkışları söz konusu dönemdeki nakit fon kullanımlarını ifade etmektedir.

Dönem İçi Nakit Çıkışları 11 başlık halinde düzenlenmekle birlikte ortak özellikleri dikkate alınarak

- Ana ve Yan Faaliyetlerin Gerektirdiği Nakit Çıkışları
- Finansman Faaliyetlerinin Gerektirdiği Nakit Çıkışları
- Yatırım Faaliyetlerinin Gerektirdiği Nakit Çıkışları
- Diğer Nakit Çıkışları, olmak üzere dört grupta ele almak mümkündür.

Ana ve Yan Faaliyetlerin gerektirdiği nakit çıkışlarını; satışların maliyeti, peşin stok alımları, ana faaliyet giderleri, yan faaliyet giderleri, olağandışı gider ve zararlar, oluşturmaktadır. Ana faaliyetlere nakit kullanımı normal karşılanır ve bu tür kullanımlar gelecekte nakit fon kaynağı olarak işletmeye geri döner.

Finansman faaliyetleri için fon kullanımlarını, finansman giderleri, kısa vadeli yabancı kaynak ödemeleri ve vadesinden önce ödenen uzun vadeli borç ödemeleri oluşturmaktadır. İşletmenin borçlarını ödemesi borçlanmanın getirdiği finansman giderlerini karşılaması arzu edilen bir sonuçtur. İşletme gelecekte tekrar borçlanmak suretiyle nakit kaynak yaratabilir. Ancak burada borcun vadesinden önce ödenmesi uygulamada sıkça karşılanmayan bir durumdur.

Yatırım faaliyetleri duran varlıklara yapılan harcamalar ile geçici yatırım amacıyla alınan menkul kıymetleri kapsamalıdır. Özellikle imalat işletmelerinde kapasite artırma yönünde maddi ve maddi olmayan duran varlıklara yatırım yapılması arzu edilen bir nakit kullanımı olup uzun vadede sürekli olarak nakit fon kaynaklarını arttırarak destekleyecektir. Ayrıca atıl nakdin değerlendirilmesi anlamında geçici yatırım olarak menkul kıymetlere yatırım istikrarlı piyasa ortamında olumlu bir durumdur.

Diğer nakit çıkışları, vergi, temettü ve yukarıdaki kısımlarda değerlendirilmeyen faaliyetler için kullanılan nakdi ifade etmektedir. Özellikle vergi ve temettü işletmenin karlılığı ile ilgili olduğundan önemli bir durum söz konusu değildir.

2- Dönem Sonu Nakit Mevcudu

Dönem başı nakit mevcuduna, dönem içinde sağlanan nakitlerin eklenmesi ve bu tutarlardan dönem içi nakit çıkışlarının çıkarılması sonucunda bulunan rakamı ifade etmektedir. Bu rakam dönem sonu hazır değerler rakamına eşit çıkması gerekir.

3- Nakit Artış veya Azalışı

Nakit artışı, dönem sonu nakit mevcudu ile dönem başı nakit mevcudu arasındaki olumlu farktır veya dönem içi nakit girişleri ile, dönem içi nakit çıkışları arasındaki olumlu farktır. Nakit azalışı ise bunun tersidir.

Nakit Akım Tablosu, dönem içinde yaratılan nakitlerin nerelere kullanıldığını ve kaynak fazlalığı sonucunda dönem sonu nakit mevcudunun nereden kaynaklandığı veya azalış olduğunda bu azalışın nereden kaynaklandığı açıkça göstermektedir. Böylece para akışını özetleyerek hem geçmişin finansman politikasının değerler dirilmesinde hem de geleceğe yönelik para planlamasının yapılmasında başta yöneticiler olmak üzere tüm işletme ilgililerine önemli bilgiler sunmaktadır.

Nakit artışının işletmenin ana faaliyetlerinden sağlanması, azalışının da faaliyetlere kullanılması arzu edilir.

Burada belirtilmesi gereken diğer bir husus; Nakit Akım Tablosunun düzenlenmesinde fon hareketi olmakla birlikte nakit fon girişi ve çıkışına neden olmayan işlemlerin tablonun düzenlenmesinde dikkate alındığıdır. Bir başka ifadeyle sadece nakit girişi veya çıkışı yaratan işlemler, değişimler dikkate alınmaktadır.